

Prof. dr Krzysztof Pełech
Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy
Dziedzina sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna - instrumentalistyka

Bydgoszcz, 14.06.2025

Recenzja pracy doktorskiej pana **Mateusza Kowalskiego** pt. „**II koncert fortepianowy f-moll op. 21 Fryderyka Chopina w aranżacji na gitarę klasyczną i orkiestrę**” w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne. Praca została napisana pod kierunkiem dra hab. Rafała Grząki, prof. UMFC.

Zlecniodawcą recenzji jest Rada Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie. Postępowanie prowadzone jest na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.).

Praca doktorska zaprezentowana przez pana **Mateusza Kowalskiego** składa się z dzieła artystycznego (płyty CD) zarejestrowanego w październiku 2023 roku w Studiu Koncertowym S1 Polskiego Radia im. Witolda Lutosławskiego w Warszawie pod kierunkiem producenta Stanisława Leszczyńskiego z Narodowego Instytutu Fryderyka Chopina. Za reżyserię dźwięku odpowiadali Gabriela Blicharz i Lech Dudzik. Do projektu zostało dołączone nagranie wybranych fragmentów drugiej części koncertu f- moll Fryderyka Chopina. Nagranie zostało zrobione w grudniu 2024 r w salonie Siccas Guitars w Karlsruhe (Niemcy). Za reżyserię dźwięku odpowiadał Jouyan Tarzban.

Do dzieła artystycznego dołączony został opis dzieła artystycznego składający się ze wstępu, czterech rozdziałów oraz zakończenia.

Dzieło artystyczne (płyta CD) zawiera rejestrację II koncertu fortepianowego f-moll op. 21 Fryderyka Chopina w aranżacji na gitarę klasyczną i orkiestrę w wykonaniu Mateusza Kowalskiego (gitarą klasyczną) i {OH!} Orkiestry Historycznej pod dyрекcją Martyny Pastuszki oraz nagranie fragmentów drugiej części ww koncertu (*Larghetto*) w wersji na gitarę solo.

Najważniejszą częścią opisu dzieła artystycznego jest analiza opracowania (aranżacji) koncertu f-moll Fryderyka Chopina ze szczególnym zwróceniem uwagi na możliwości brzmieniowe fortepianu i gitary klasycznej.

W kolejnym rozdziale autor przedstawia źródła historyczne jako fundament interpretacji koncertu Chopina. Opisane zostały tak kluczowe elementy jak Chopinowskie rubato, aspekty dźwiękowe i techniczne jak również frazowanie i narracja muzyczna.

Godna podziwu jest aptekarska wręcz dociekliwość, bogactwo bibliografii, recenzji i źródeł historycznych, do których udało się dotrzeć autorowi pracy.

Następnie wykonawca opisuje proces towarzyszący realizacji nagrania.

Wątpliwości może budzić zachowanie się gitary przy stroju 430 Hz. Zmianie ulega akcja strun, barwa, dynamika oraz intonacja. Udział {OH!} orkiestry historycznej pozwala dostosować delikatne i intymne brzmienie gitary do kameralnych warunków realizacji nagrania.

Ważną rolę odgrywa precyzyjne operowanie barwą dźwięku, zastosowanie bogatej palety barw i zdolność do subtelnej różnicowania artykulacji. Opisywana interpretacja dowodzi jakim kolorystą był Chopin.

Praca została wzbogacona o szczegółowe przykłady nutowe, które dokumentują zmiany wprowadzone w transkrypcji koncertu.

Interpretacja Mateusza Kowalskiego i {OH!} orkiestry historycznej ukazują zupełnie nowe oblicze muzyki Chopina. Każde kolejne odtworzenie zarejestrowanej kreacji dostarcza nowych wrażeń i pozwala oswoić się z nową, jakże oryginalną, wersją koncertu.

Już w początkowych dźwiękach pierwszej części koncertu możemy zauważyć bardzo dobrze wyważony balans między gitarą i orkiestrą. Szczególny ukłon należy się realizatorom nagrania, którym udało się pogodzić intymne brzmienie gitary z jednoczesnym zachowaniem klarowności i selektywności brzmienia instrumentu.

Interpretacja Mateusza Kowalskiego jest bardzo plastyczna, zachwyca elastycznością prowadzenia fraz i operowanie rubatem. Wszystko brzmi naturalnie i można odnieść wrażenie, że kompozytor stworzył kompozycję z myślą o gitarze romantycznej.

Frazowanie w drugiej części koncertu charakteryzuje się naturalnym oddechem, uzyskując efekt „mowy dźwięków”. Każda fraza traktowana jest jako spójna całość z punktem kulminacyjnym i naturalnym wygaszeniem.

Finał koncertu stawia przed wykonawcą szczególne wymagania techniczne i interpretacyjne. W początkowych frazach trzeciej części gitara zachwyca szlachetną śpiewnością, która (biorąc pod uwagę szybkie tempo i wysokie rejestry) nie jest wcale łatwa do osiągnięcia. Wydobycie delikatnego wibrata, które wydłuża i uszlachetnia poszczególne dźwięki, wymaga wyjątkowego kunsztu i umiejętności manualnych.

W dalszej części utworu jest jeszcze ciekawiej. Rozmaitość efektów artykulacyjnych, wykorzystanie kontrastujących ze sobą palet barw, arpeggio i techniki rasgueado (aby zapewnić maksymalną dynamikę), dostarcza słuchaczowi niesamowitych przeżyć. Wykonawca precyzyjnie realizuje oznaczenia artykulacyjne. Wszystko wykonane jest z lekkością, polotem i niespotykaną wirtuozerią z jednoczesnym zachowaniem selektywności i przejrzystości każdego dźwięku. Niektóre fragmenty opracowane i opalcowane (campanelle) przez Mateusza Kowalskiego przywodzą na myśl kompozycje H. Villi-Lobosa.

Eksperyment historyczny przedstawiony przez autora pracy udowadnia, że możliwe jest wierne oddanie istoty dzieła jakim jest II koncert f-moll Fryderyka Chopina w aranżacji na gitarę i orkiestrę.

Pracę Doktorską Mateusza Kowalskiego przyjmuję i wnoszę o dopuszczenie jej do publicznej obrony.

Prof. dr Krzysztof Pełech